

Igitabo cya Yoweli n'Itorero ry'Abadiventisiti b'Umunsi wa Karindwi ry'i Lawodikiya - Nimeru Cumi n'Umunani

Jeff Pippenger
2025-12-25

Umubare Cumi n'Umunani

Turimo gusuzuma isezerano rya Aburamu, kandi ntaturagira icyo tuvuga ku gice cy'ubuhanuzi bwa Aburamu gifitanye isano itaziguye n'imirongo ibanza y'igitabo cya Yoweli. Ubuhanuzi bwa Aburamu bw'imyaka 400 y'uburetwa, bufatanyije n'imyaka 430 ya Pawulo, butanga imiterere y'ubuhanuzi ihura n'imyaka 1290 yo muri Daniyeli 12:11. Ubuhanuzi bw'imyaka 1290 bwo ku murongo wa cumi n'umwe ni igihe cy'ubuhanuzi cya omega cy'umurongo w'imyaka 430 wa Aburamu na Pawulo. Uku kuri ni kimwe mu bigize ibihishuwe mu minsi y'imperuka bitandukanya abanyabwenge n'abanyabyaha.

Buhujwe n'ubuhanuzi bwa omega bw'imyaka 430 hariho ikimenyetso cy'"ibisekuru bine," kigaragaza igihe cy'igeragezwa cyahawe ishyanga ryari rifashe abantu batoranyijwe b'Imana mu bubata. Kuri Mose yari Egiputa; ku bihumbi ijana na mirongo ine na bine, baririmba indirimbo ya Mose, ni amateka ya Leta Zunze Ubumwe za Amerika uherye mu 1798 kugeza ku itegeko ryo ku Cyumweru. Leta Zunze Ubumwe za Amerika, zigereranywa nk'"inyamaswa yaturutse mu isi" mu Byahishuwe 13, zitangira ari nk'umwana w'intama, ariko zikarangiza zivuga nk'ikiyoka. Yosefu, ikimenyetso cy'Umwana w'Intama, agereranya igihe cy'amahoro asa n'atuje muri Egiputa, kugeza ubwo habayeho Farawo mushya maze uburetwa bugatangira. Bityo rero, ishyanga ricirwaho urubanza mu gisekuru cya kane, ari ryo ryari Egiputa kuri Mose, ni Leta Zunze Ubumwe za Amerika. Abarokotse bacirwaho urubanza ku itegeko ryo ku Cyumweru nk'uko byagereranyijwe n'ibyago byageze ku ndunduro ku Baheburayo amaraso ari ku nkomanizo z'imiryango yabo, hanyuma nyuma yaho ku ishyanga rya Egiputa ku Nyanja Itukura. Yosefu na Mose bagereranya Farawo mwiza na Farawo mubi, ari byo kuri Leta Zunze Ubumwe za Amerika bibanza kuba umwana w'intama, hanyuma bikaba ikiyoka.

Ubuhanuzi bwa Aburamu bwerekeye urubanza mu gisekuru cya kane bwari bukubiyemo ukuri kw'uko irangira ry'igihe cy'igeragezwa rigenda intambwe ku yindi; kuko mu isohozwa ry'ubuhanuzi bwa Aburamu muri Mose, atari uko gusa igihe cy'igeragezwa cyarangiriye Egiputa, ahubwo nanone hari hasigaye igihe kugira ngo Abamori buzuzwe igikombe cyabo cy'igihe cy'igeragezwa—nyuma y'uko Egiputa yari imaze kuzuza icyayo. Inyanja Itukura kuri Egiputa yari itegeko ryo ku Cyumweru kuri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, hanyuma "ibindi bihugu byose byo ku isi" biz "gukurikira urugero" rwa Leta Zunze Ubumwe z'Amerika, nk'uko bigaragazwa n'Abamori nyuma y'irangira ry'igihe cy'igeragezwa cya Egiputa.

Abamori ni umwe mu moko icumi aranga isi kuva ku ruzi rwa Egiputa kugeza ku ruzi rwa Babuloni, mu isezerano rya Aburamu; bityo rero Abamori bahagarariye amahanga y'isi, afunga

igihe cyayo cy'umwihariko cyo kugeragezwa nk'amahanga, nyuma y'itegeko ryo ku Cyumweru muri Leta Zunze Ubumwe za Amerika. Abamori ni ikimenyetso cya Bibiliya cy'urubanza rufunga ku isi, kandi bibaho mu gisekuru cya gatatu n'icya kane. Inyanja Itukura ni ikimenyetso cyo kurangira kw'igihe cyo kugeragezwa kwa Leta Zunze Ubumwe za Amerika, kandi Abamori bahagarariye amahanga agenda afunga igihe cyayo cyo kugeragezwa buhoro buhoro kugeza igihe cyo kugeragezwa kwa muntu gifunzwe. Ni cyo gituma Abamori ari ikimenyetso cy'igihe cy'akaga k'itegeko ryo ku Cyumweru, uherye ku Nyanja Itukura kugeza ku gukizwa kuzanywe n'umuyaga w'iburasirazuba, igihe inzira yo gukizwa ifungurirwa ubwoko bw'Imana.

Ariko ubuhanuzi bwa Abramu ntibuvuga gusa ku gisekuru cya kane mu buryo bwa Leta Zunze Ubumwe z'Amerika nk'Egiputa, n'isi nk'Abamori, ahubwo icy'ingenzi kurushaho, bushyira igisekuru cy'ubwoko bw'Imana bwambuka Inyanja Itukura nk'"igisekuru cya kane." Nitwongera kugarura ibyo dushobora kugarura mu gusobanukirwa "ibisekuru bine" mu ntambwe ya mbere muri eshatu za Abramu, tuzasuzuma intambwe ya kabiri n'iya gatatu by'isezerano rya Aburahamu. Intambwe ya kabiri ni igice cya cumi na karindwi, kandi intambwe ya gatatu ni yo rwose—igice cya makumyabiri na kabiri.

Mu gice cya cumi na kabiri cya Daniyeli, hagaragazwa ibihe bitatu by'ubuhanuzi, kandi byose bigereranya igihe cy'ubuhanuzi cyarangiriye mu wa 1844. Ibyo bihe bitatu bikurwaho ikimenyetso mu minsi y'imperuka, kandi ibyo bihe bitatu bigereranya kwiyongera kw'ubumenyi kugera ku bwoko bw'Imana mu minsi y'imperuka. Kristo, nk'umuntu wambaye imyenda y'ibitare, atanga igihe cya mbere muri ibyo bihe bitatu by'ubuhanuzi mu murongo wa karindwi, kandi mu kubikora, yishyira mu murongo umwe n'umumarayika wo mu Ibyahishuwe igice cya cumi, uhagaze atari ku mazi, ahubwo ku butaka no ku nyanja.

Maze mbona ahagaze ku nyanja no ku isi amanika ukuboko kwe ayerekeza mu ijuru, arahira uhoraho iteka ryose, we waremye ijuru n'ibiririmo, n'isi n'ibiyirimo, n'inyanja n'ibiyirimo, yuko igihe kitazongera kubaho. Ibyahishuwe 10:5, 6.

Mu murongo wa karindwi w'igice cya cumi na kabiri, wa muntu wari yambaye imyenda y'ibitare byiza na we arahira ku Izina ry'Uhoraho ubaho iteka ryose.

Nuko numva wa mugabo wari wambaye imyenda y'igitare, wari hejuru y'amazi y'uruzi; amaze kuzamura ikiganza cye cy'iburyo n'ikiganza cye cy'ibumoso aberekeza mu ijuru, arahira Uhoraho uhoraho iteka ryose ko ibyo bizamara igihe kimwe, n'ibihe bibiri, n'igice cy'igihe; kandi ubwo azaba arangije gutatanyo imbaraga z'ubwoko bwera, ibyo byose bizaba birangiye. Daniel 12:7.

Tubwirwa n'ihishurirwa ko uwo murongo umwe w'ubuhanuzi uboneka mu gitabo cya Daniyeli wongera gufatirwa mu gitabo cy'Ibyahishuwe, kandi uko Abamilerite babyumvaga ni uko ibyo bisobanuro byombi ari ibice bihuye bivuga Kristo. Kristo nk'Umumarayika ufite agatabo gatoya, ugaragaza iherezo ry'ishyirwa mu bikorwa ry'igihe cy'ubuhanuzi mu mwaka wa 1844 mu gitabo cy'Ibyahishuwe; na Kristo nk'Umugabo wambaye imyenda y'ibitare mu gitabo cya Daniyeli, ugaragaza ko igihe itegeko ryo ku Cyumweru muri Leta Zunze Ubumwe z'Amerika rizaba rije, ibitangaza byose byo mu iyerekwa rya nyuma rya Daniyeli bizaba birangiye. Muri iyo mateka

yera, abanza itegeko ryo ku Cyumweru kandi akarisozwaho, ubwoko bw’Imana bwagombaga gutatanywa mu gihe gishushanywa n’ikimenyetso cya 1260. icyo gihe cyo gutatanywa kibanziriza itegeko ryo ku Cyumweru kigaragazwa mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe aho Mose na Eliya bicwa kandi bakaryama bapfuye mu muhanda iminsi itatu n’igice, kikaba ari ikimenyetso cya 1260.

Mu murongo wa karindwi, wa mugabo wambaye imyenda y’igitani agaragaza ko igihe gusandaza imbaraga z’ubwoko bwera kuzaba kurangiye mu minsi yabwo itatu n’igice, “ibitangaza” bizagwira ubwoko bw’Imana bwo mu minsi y’imperuka bizaba birangiye. Twasojwe n’inyandiko iheruka dusubiramo ibisobanuro bya Mushiki wa White ku gice cya gatatu cya Zekariya. Interuro ya mbere yagiraga iti: “Iyerekwa rya Zekariya ryerekeye Yosua n’Umumarayika rikora ku buryo bwihariye kandi bukomeye ku mibereho y’ubwoko bw’Imana mu bihe byo ku musozo by’umunsi ukomeye w’impongano.” Muri icyo gice, no mu bisobanuro byahumetswe bya Mushiki wa White kuri icyo gice, ibihumbi ijana na mirongo ine na bine ni bo “bagabo batangarirwa.” “Ibitangaza” byo mu iyerekwa rya nyuma rya Daniyeli, byuzuzwa n’itegeko ryo ku Cyumweru, ni byo “bitangaza” bifitanye isano no gushyirwaho ikimenyetso kw’ubwoko bw’Imana.

Daniyeli igice cya cumi na kabiri gitanga umucyo ushyira ikimenyetso ku bihumbi ijana na mirongo ine na bine mu minsi y’imperuka. Uwo mucyo ugereranywa n’ibihe bitatu by’ubuhanuzi, byose byamenyekanye kandi bishyirwaho nk’ukuri mu mateka y’Abamilerite. Ibyo bihe bitatu byerekanwa mu mirongo itatu kandi ni inkingi eshatu zishyigikira imiterere y’ukuri. Imiterere y’ukuri ishyigikirwa n’igikorwa cy’intambwe eshatu. icyo gikorwa cy’intambwe eshatu, kigereranywa muri uwo murongo w’imirongo icyenda (4–12), n’imirongo itatu itanga igihe cy’ubuhanuzi. Ibyo bihe bitatu by’ubuhanuzi, iyo bisobanuriwe mu musingi w’imyumvire y’Abamilerite, bitanga ibihe bitatu by’ikigereranyo bisobanurwa bihuje n’imyumvire y’Abamilerite, ariko ntibishyire mu bikorwa igice cy’igihe.

Ibihe bitatu biboneka muri wa murongo nyir’izina w’Ibyanditswe usobanura “inzira y’ubuhanuzi bufungwa—hanyuma bukabumburwa,” harimo n’invugo gakondo ya Bibiliya isobanura inzira y’igeragezwa ry’incuro eshatu. Imirongo icyenda itangirana na Daniyeli ategukwa gufunga igitabo cye, ni yo mirongo nyir’izina ibihe bitatu bishyirwamo ahagaragara; kandi muri iyo mirongo icyenda, inzira yo kwezwa isohozwa igihe ukuri kubumbuwe ivugwa nk’“bezwa, bahindurwe abazungu kandi bageragezwe.” Ibyo bihe bitatu biri muri iyo mirongo itatu ni ukwiyongera kw’ubumenyi, mu gihe cy’imperuka, mu minsi y’imperuka, bigaragaza inzira ya nyuma y’igeragezwa no gushyirwaho ikimenyetso kw’ab’ubwoko bw’isezerano ry’Imana. Ayo mateka ni ho hashyirwa ahagaragara “ibitangaza” by’ikigereranyo bibaho ku bwoko bw’Imana mu minsi y’imperuka. Nyamuneka ongera usome iyi paragrafu.

Ibihe bitatu, biri mu mirongo itatu yo muri uwo murongo ugizwe n’imirongo icyenda, bihagarariye indunduro y’igitabo cya Daniyeli; kandi iyo ndunduro ihagarariwe aho ni indunduro y’umurongo w’ubuhanuzi bw’imbere mu gihugu; ni inkuru y’ukuntu ibuye “ricibwa” mu musozi, ridakozwe n’amaboko, ari yo nkuru y’abasigaye. Uwo murongo w’imbere uhagarariwe mu bice bya cumi na bibiri, kandi indunduro y’umurongo w’inyuma w’ubuhanuzi iri mu mirongo isoza igice cya cumi na kimwe, no mu mirongo ya mbere mike ya Daniyeli cumi na kabiri.

Ibyo bihe bitatu ni na byo bigize umusozo w'amayerekwa yombi y'ubuhamyanya bw'inzuzi Ulai na Hiddekel, kandi iyo mirongo itatu ikubiyemo igihe cy'ubuhanuzi gihagarariye isohozwa ryo ku ndunduro ry'ubuhanuzi bw'igihe cy'isezerano, butanga Aburamu na Pawulo nk'abahamyanya. Yesu, nk'Umuntu wambaye imyenda y'ibitare, ari mu murongo wa karindwi, agenda hejuru y'amazi. Mu murongo wa cumi n'umwe humvikana amajwi abiri, na yo akaba ari ijwi rya Kristo, kandi Aburamu na Pawulo bahagaze ngo batange ubuhamyanya. Mu murongo wa cumi na kabiri hagaragarizwa amateka yo gushyirwaho ikimenyetso kw'ubwoko bw'Imana, kuko ibihumbi ijana na mirongo ine na bine ari abari, kandi abari banyura mu mugani w'abakobwa cumi, kandi umugisha wo mu murongo wa cumi na kabiri uri ku bategereza. Abategereza muri uwo mugani, kandi "bahiriwe," ni bo bahabwa umwambaro ubemerera kwinjira mu bukwe, igihe urugi rufunzwe.

Mu murongo wa karindwi, Yesu agenda hejuru y'amazi, kandi ibyo bitera ubwoba; nyamara Petero yiyemeza kwizera maze atangira kugenda no guha Imana icyubahiro, ariko Petero akenshi aba ikimenyetso cy'imitwe yombi, kandi icyo cyubahiro cyongera guhindukamo ubwoba, ubwo isaha y'urubanza rwe yari igeze. Igihe cya mbere gishyizwe mu murongo wa karindwi, gihagarariye ubutumwa bw'umumarayika wa mbere. Yesu ari hejuru y'amazi, ikimenyetso cy'ubwoba n'umumarayika wa mbere. Hanyuma Yesu agaragaza igihe azaheremo ubwoko bwe icyubahiro mbere y'urubanza rw'itegeko ryo ku Cyumweru. Ibintu uko ari bitatu by'abamarayika batatu biri mu murongo wa karindwi, kuko umurongo wa karindwi ari uwa mbere mu mirongo itatu ihagarariye abamarayika batatu.

Umurongo wa cumi n'umwe utanga "ugukubitiraho kabiri" binyuze mu buhamyanya bwawo bwa omega ku majwi ya alpha ya Aburamu na Pawulo. Amajwi yabo "yakubitiweho kabiri" ahurira hamwe kugira ngo agaragaze ubuhanuzi bw'igihe cy'isezerano, kandi umurongo wa cumi n'umwe usohozwa ubwo buhanuzi nk'omega, ugaragaza igihe cy'ubuhanuzi kirangirana no kugwa kwa Babuloni mu mwaka wa 1798, bityo ukaba ushushanya kugwa kwa Babuloni igihe Mikayeli ahagurutse mu minsi y'imperuka. Mu murongo wa cumi n'umwe dufite ugukubitiraho kabiri kw'ubuhanuzi, n'igihe gishushanya kugwa kwa Babuloni incuro ebyiri, bityo kikaba kigereranya ubutumwa bwa marayika wa kabiri bwatangaje ko, "Babuloni iraguye, iraguye."

Umurongo wa karindwi ni ubutumwa bw'umumarayika wa mbere, kandi umurongo wa cumi n'umwe ni ubutumwa bw'umumarayika wa kabiri, naho umurongo wa cumi na kabiri, ari wo Danieli 12*12 cyangwa Danieli 144, werekeye itandukaniro riri hagati y'abanyabwenge n'abapfapfa, rikorwa mu gikorwa cy'urubanza kirangirana no kugaragazwa kw'imico mu gihe cy'ihurizo ry'urubanza. Umurongo wa cumi na kabiri ni ubutumwa bw'umumarayika wa gatatu bugaragaza uburyo isi igabanyijemo ibyiciro bibiri, kandi igihuje n'ishushanyo ryo hanze ry'umumarayika wa gatatu ry'icyo gice nyir'izina, ni ukwigabanyamo kwo imbere k'umumarayika wa gatatu kugereranywa mu murongo wa cumi na kabiri. Imirongo ya karindwi, iya cumi n'umwe, n'iya cumi na kabiri ni ubutumwa bw'abamarayika batatu, kandi iyo mirongo ni umucyo ukingururwa mu minsi y'imperuka. Uko iyo mirongo itatu ikingururwa mu minsi y'imperuka bihura n'Ibyahishuwe igice cya cumi.

Kristo nk'umumarayika ukomeye, kimwe n'Intare yo mu muryango wa Yuda yo mu gice cya cumi, yaravuze aranguruye nk'"intare," kandi ukwivuga kwe kwazanye inkuba ndwi zabumbatiwe ikimenyetso, nk'uko byagenze no kuri Daniyeli igice cya cumi. Izo ni imirongo ihwanye. Kubera iyo mpamvu, ibihe bitatu byo mu gice cya cumi na kabiri ni na byo kandi bya nkuba ndwi byo mu Byahishuwe igice cya cumi.

"Inkuba ndwi zirindwi" ni ubundi buryo bwo kuvuga Kristo nk'Alufa na Omega, kuko ikimenyetso nyamukuru cy'"inkuba ndwi zirindwi" ari uko zihagarariye "isobanurirwakurikiranere ry'ibyabaye" byabaye kuva mu 1798 kugeza mu 1844, rikazasubirwamo mu "byabaye by'igihe kizaza" "bizahishurwa mu rutonde rwabyo" mu mateka y'abihumbi ijana na mirongo ine na bine. "Inkuba ndwi zirindwi" ni cyo kimenyetso cya Alufa na Omega; ari na we ntangiriro n'iherezo; uwa mbere n'uwa nyuma, urufatiro n'urusengeru; ibuye rikomeza imfuruka n'ibuye risoza inyubako—inkuba ndwi zirindwi.

Umucyo w'ibihe bitatu by'ikigereranyo biri muri Daniyeli cumi na kabiri ugomba guhuza n'umucyo w'inkuba ndwi, kuko ari umurongo umwe w'ubuhanuzi. Mu gihe cya mbere Kristo azamura amaboko yombi ayerekeza mu ijuru, nk'uko abigenza n'ukuboko kumwe mu Ibyahishuwe icumi. Mu Ibyahishuwe icumi, ukuboko kwe guhinduka ikimenyetso cy'iherezo ry'ishyirwa mu bikorwa ry'igihe cy'ubuhanuzi, bikaranga inzibacyuho iva ku bihe by'ubuhanuzi ikajya ku bihe by'ubuhanuzi gusa. Iyo nzibacyuho y'itegeko rikomeye ry'ubuhanuzi ryakoreshejwe n'Abamillerite, yagereranyijwe n'inzibacyuho ikomeye iva ku by'ukuri ikajya ku by'umwuka mu gihe cya Kristo.

Intumwa Pawulo yahagurukijwe kugira ngo ashyireho ihame rikomeye ry'ubuhanuzi rifitanye isano n'umurongo w'ubuhanuzi w'ubwoko bwatoranyijwe. Mu itangiriro nyir'izina rya Isirayeli yo mu buryo bw'umwuka, hashyirwaho ihame rikomeye ry'ubuhanuzi risobanura bundi bushya isezerano ubwaryo. Kuva icyo gihe, kuba umwana wa Aburahamu byabaga ari ukuba umwana wa Aburahamu kubwo kwizera, si kubwo maraso. Iryo hame ry'ubuhanuzi ryashyizweho cyane cyane binyuze mu ikaramu ya Pawulo, ari we muri urwo rwego washushanyaga Kristo mu Ibyahishuwe igice cya cumi, ahindura kandi asoza ishyirwa mu bikorwa ry'ubuhanuzi ry'igihe mu mwaka wa 1844.

Isezerano Imana yagiranye n'abantu kigereranywa n'umuheto w'umukororombya, kandi Inkuge ya Nowa igereranya igihe, mbere na nyuma y'umwuzure, ubwo hatagaragajwe mu buryo bwihariye ubwoko bwatoranyijwe. Guhamagarwa kwa Aburahamu kwagereranyaga impinduka ikomeye kandi y'ingirakamaro mu isano y'ubuhanuzi Imana yagiranaga n'abantu. Isezerano ryagiranywe na Aburahamu ryagereranyaga ihinduka rikomeye mu murongo w'amateka y'isezerano, kandi muri uko kubigenza ryashushanyaga ihinduka rikomeye ryo kuva ku by'umubiri rijya ku by'umwuka mu minsi ya Pawulo, no kuva ku gukoresha igihe rijya ku kudakoresha igihe mu 1844.

Ihinduka rya mbere mu isezerano ry'Imana yagiranye n'abantu ryabereye mu Ngobyi ya Edeni, kandi impinduka yatangajwe neza yari imbogamizi zashyizwe ku giti cy'ubugingo; kandi byongeye gutuma habaho n'ihinduka ry'imyambaro, iva ku mucyo w'umwuka ijya ku ruhu rw'intama nyarwo. Ihinduka rikomeye ryakurikiyeho mu mateka y'isezerano ni umwuzure, uwo

Nowa ahagarariye, nk'uko Adamu na we yabigenje mu ihinduka rikomeye rya mbere ry'isezerano. Hanyuma haza ihinduka rijya ku bwoko bwatoranyijwe binyuze kuri Aburamu, ryagejeje kuri Mose, ari we utangiza amahame y'ubuhanuzi avuga ko umunsi uhagarariye umwaka. Iryo hame rifite agaciro kugeza mu 1844, ubwo habagaho irindi hinduka rikomeye ry'isezerano. Mu bihe bikomeye by'amateka y'isezerano, buri gihe haba hari ihinduka rikomeye mu ihame ry'Ijambo ry'Imana ry'ubuhanuzi. Iryo hinduka mu gihe cy'amateka y'abihumbi ijana na mirongo ine na bane ni uko Alufa na Omega ari Ukuri. Alufa na Omega ni ihame rivuga ko iherezo buri gihe rigaragazwa n'intangiriro mu Ijambo ry'Imana. Kuri iryo hame rya Alufa na Omega hanyongeraho imiterere y'ibice bitatu by'ijambo ry'Igiheburayo risobanura "ukuri."

Ihinduka rikomeye ry'ubuhanuzi mu mateka y'abasigaye rihagararirwa mu buryo butaziguye muri buri mateka akomeye y'isezerano, kandi ni ko biri no mu yindi mirongo y'ukuri. "Urufunguzo" rushyirwa kuri Eliyakimu muri Yesaya 22:22 ni na rwo rufunguzo rwahawe Petero i Paniyumi muri Matayo 16. Urwo rufunguzo ruhabwa itorero ry'i Filadelifiya, kandi ni William Miller wahawe urufunguzo rwamushoboje guhuzwa n'ihame ry'umunsi umwe ku mwaka umwe ryari ryaranditswe na Mose mu mateka ya Mose, ayo akaba yarashushanyaga amateka y'Abamillerite. Uko Miller yahujwe n'ubuhanuzi bwa Mose kwahagarariwe n'uko Pawulo yahujwe n'ubuhanuzi bwa Aburamu. Kandi se ni iki cyatuma Miller adahuzwa na Mose, kandi agakiza ka Mose kabonetse mu nkuge kari karahujwe n'agakiza ka Nowa kabonetse mu nkuge kugira ngo ayo masezerano yombi ahuzwe hamwe. Ihinduka ry'imikoreshereze y'ubuhanuzi ritangirira muri Edeni rigaragaza ko ihishurwa rikomeye ry'umucyo w'ubuhanuzi rimenyekana mu mateka y'abantu b'isezerano rya nyuma—abo ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Ndahamya ko ihinduka rikomeye ry'ubuhanuzi rihagararirwa n'inkuba ndwi, zifitanye isano itaziguye n'ibihe bitatu byo muri Daniyeli igice cya cumi na kabiri, kandi ibyo bimenyekana gusa iyo amahame ya alufa na omega ashyizwe ku murongo ku wundi murongo mu mikoreshereze ishingiyeye ku miterere y'ukuri y'intambwe eshatu.

Mu mirongo ibanziriza ako kanya itangazo rivuga ko "igihe kitakiriho," Kristo yabanje kuvuga iby'inkuba ndwi, zo kimwe n'ukuri ko muri Daniyeli cumi na kabiri—byari bifunzwe ikimenyetso. Imvano n'uruhurirane by'umugabo wambaye imyenda y'ibitaremwo muri Daniyeli cumi na kabiri uzamuye amaboko yombi ni ugukurwaho ikimenyetso ku gitabo cya Daniyeli, kandi imvano n'uruhurirane bya Kristo Intare yo mu Byahishuwe cumi ni ugushyirwaho ikimenyetso ku nkuba ndwi. Mushiki wacu White ahuza ugushyirwaho ikimenyetso ku nkuba ndwi no gushyirwaho ikimenyetso ku gitabo cya Daniyeli.

"Nyuma y'uko aya makuba arindwi avuze amajwi yayo, Yohana ahabwa itegeko nk'iryo Daniyeli yahawe ku byerekeye agatabo gato: 'Shyiraho ikimenyetso ku byo ayo makuba arindwi yavuze.' Ibyo birebana n'ibizabaho mu gihe kizaza, kandi bizahishurwa uko bikurikirana." The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 7, 971.

Inkuba zirindwi zisobanurwa n'Ibyahishuwe igice cya cumi no n'Umwuka w'Ubuhanuzi, ndetse n'amateka y'Abamillerite kuva mu 1840 kugeza mu 1844, akaba asubirwamo mu mateka y'abagabo n'abagore ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Muri uwo mwandiko nyine havuga hati: "Umucyo wihariye Yohana yahawe, ukaba waragaragajwe mu nkuba zirindwi, wari ishusho

y'ibizabaho mu gihe cy'ubutumwa bw'umumarayika wa mbere n'ubw'umumarayika wa kabiri. Ntabwo byari byiza ko abantu bamenya ibyo bintu, kuko ukwizera kwabo kwagombaga kugeragezwa byanze bikunze. Mu murongo wateganyijwe n'Imana, ukuri gutangaje cyane kandi kwimbitse kurushaho kwagombaga gutangazwa." Abamilerite ntibasobanukiwe ko bagombaga guhura no gucika intege kubiri, kuko uko kutabisobanukirwa kwabo kwari kwaragenewe kubagerageza. Abamilerite ntibatekereza ko hariho "ukuri kwimbitse kurushaho"; ni ukuvuga ko batari biteze "ihinduka rikomeye ry'ubuhanuzi" mu mateka y'isezerano.

Nubwo "bitari ibyiza ko" abantu b'Abamilerite "bamenya ibyo bintu," abo ibihumbi ijana na mirongo ine na bine bageragezwa n'ayo mateka nyene, ariko si ukubera kutayumva mu buryo butari ubwende ayo mateka, ahubwo ni ukubera kudasobanukirwa amateka usabwa kumenya. Ni ikigeragezo kimwe, ariko cyahinduwe gusa ku rundi ruhande. Yohana mu Byahishuwe 10, mbere na mbere ahagarariye abo ibihumbi ijana na mirongo ine na bine, kandi mu rwego rwa kabiri gusa akaba ahagarariye urugendo rw'Abamilerite rw'umumarayika wa mbere n'uwa kabiri. Ibi biramenyekana iyo ubonye ko Yohana yabwiwe mbere y'igihe, ku by'ukurya kwe ka gatabo gato, ko kari bumubere uburyohe hanyuma kakamubera ugusharira. Ntabwo byari ibyiza ko Abamilerite bamenya icyo ibyo byasobanuraga, ariko Yohana ahagarariye abantu bamenya mbere y'igihe ibibaho igihe Abamilerite barya ka gatabo gato.

Nuko nja ku marayika, ndamubwira nti: Mpa agatabo gatoya. Arambwira ati: Kenda ukarye; kazatuma inda yawe isharira, ariko mu kanwa kawe kazaba gas sweeti nk'ubuki. Nuko mfata ako gatabo gatoya mu kuboko kwa marayika, ndakarya; kari mu kanwa kanjye gas sweeti nk'ubuki; maze nkiriya, inda yanjye irasharira. Ibyahishuwe 10:9, 10.

Yohana abwirwa mbere y'igihe ibyerekeye uburambe busharira-buryoshye bwo kuva mu 1840 kugeza mu 1844, ari bwo mateka agaragazwa mu gice cya cumi. Uko kubaho kugaragazwa mu buryo busobanutse cyane mu mirongo ya cyenda n'ya cumi, kandi nanone kumenyekana mu buryo bugaragara neza mu mirongo ya kabiri kugeza ku wa kane.

Kandi mu kuboko kwe yari afite agatabo gatoya gafunguye; maze ashyira ikirenge cye cy'iburyo ku nyanja, n'icy'ibumoso ku butaka, Arangurura ijwi rirenga, nk'igihe itare itontoma; kandi amaze kurangurura, imirabyo irindwi y'inkuba ivuga amajwi yayo. Maze iyo mirabyo irindwi y'inkuba imaze kuvuga amajwi yayo, nari ngiye kwandika; ariko numva ijwi rivuye mu ijuru rimbwira riti: Ibyo iyo mirabyo irindwi y'inkuba yavuze ubifungeho ikimenyetso, kandi ntubyandike. Ibyahishuwe 10:2-4.

"inkuba ndwi ndwi zirindwi" zigereranya "igaragazwa ry'ibizaba" byari kuzabaho muni y'umumarayika wa mbere n'uwa kabiri, kandi nanone zigereranya "ibizaba mu gihe kizaza bizahishurwa mu rukurikirane rwabyo." "Inkuba ndwi ndwi zirindwi" zigereranya ukuri yuko amateka y'Abamilerite asubirwamo mu mateka y'abihumbi ijana na mirongo ine na bine, kandi ukuri kwafunguwe mu gihe cy'imperuka mu wa 1798 no gukomeza, kugaragaza ifungurwa ry'ukuri mu minsi y'imperuka y'ubwoko bw'Imana. Yesu wo mu Ibyahishuwe icumi ahuzwa na Yesu wo muri Daniyeli cumi na kabiri. Muri ibyo byanditswe byombi, ishyirwaho ikimenyetso no gufungurwa kw'ukuri kugerageza mu minsi y'imperuka biragaragazwa.

Bamwe bashobora kuvuga ko Yesu ari we uvuga mu murongo wa karindwi, ariko ko Gabrieli ari we uvugana na Daniyeli mu mirongo ya cumi n'umwe na cumi n'ibiri; nyamara bishobora no kumvikana ko Yesu ari we uvuga muri ibyo bice byose uko ari bitatu. Uko byaba biri kose kuri iyo ngingo, ni ijwi rya Kristo rivugira muri Daniyeli, kandi ibihe bitatu by'ubuhanuzi byo mu gice cya cumi na kabiri ni amagambo ya Kristo, kandi ni We ugaragaza ibyo bihe bitatu mu miterere y'ukuri. Ibyo bihe byose uko ari bitatu byashyizweho ikimenyetso, bikabigira ikimenyetso kimwe kigizwe n'ibice bitatu.

Umurongo wa karindwi uvuga ku kurangira kw'ibitangaza, ugaragaza umurimo wa nyuma wa Kristo Ahera Cyane, ubwo azahanagura ibyaha by'ab'ibihumbi ijana na mirongo ine na bine kandi akabashyiraho ikimenyetso. Umurongo wa mbere ugaragaza "ibitangaza," kandi uwa nyuma muri iyo mirongo itatu na wo ugaragaza "ibitangaza" nk'abahiriwe no gutegereza no guhura no gutenguha kwa mbere. Igihe kiri hagati kigaragaza ubugome bwo kwigomeka kw'abantu mu gihe cy'amakuba y'itegeko ryo ku Cyumweru, kandi nanone kikagaragaza icyo gihe kigana ku itegeko ryo ku Cyumweru nk'igihe cyo kwitegura kw'ab'ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Iyo mirongo yose igaragaza mu buryo butaziguye "ibizaba" ku bwoko bwa Daniyeli "mu minsi y'imperuka." Iyo mirongo uko ari itatu ivuga ku nsanganyamatsiko yo kwezwa kw'ab'ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Igihe cya mbere gihura n'igihe cya gatatu, kandi igihe cya hagati kigaragaza kwigomeka kw'isi yose uko igenda yerekeza kuri Harumagedoni.

Niba ibyo bihe bitatu na byo ari inkuba ndwi, noneho iyo mirongo itatu igomba kugaragaza "ibizaba mu gihe kizaza, bizahishurwa mu rutonde rwabyo," kandi ibyo "bizaba mu gihe kizaza" byahuza n'"isobanurwa ry'ibyabaye muni y'umumarayika wa mbere n'uwa kabiri" kuva mu 1840 kugeza mu 1844. Hari ukuri kw'ishyamba uyu mutwe wemeye gutandukaniye cyane n'imyumvire y'abapayoniye, nyamara uko kuri kose guhuza n'imyumvire y'abapayoniye. Habayeho ihinduka rikomeye mu buhanuzi kuva ku Bamillerite kugeza ubu. Ihame ry'umunsi uhwanyeye n'umwaka ni urugero rwa kera ruzwi neza, ariko hari n'izindi. Urugero rw'ihinduka rikomeye mu buhanuzi rugaragazwa mu isano rifitanye n'inkuba ndwi.

Nyuma y'uko Yohana abwiye mu murongo wa nyuma w'igice ca cumi ko ategerezwa gusubira kuvugishwa, gutyo bikagaragaza cane ko amateka yo mu gice ca cumi yagereranya vyose hamwe ukwimuka kw'Abamillerite n'abashika ku bihumbi ijana na mirongo ine na bine, yahawe urubungo rwo gupimira urusengero, ariko abwirwa gusiga inyuma urugo rw'inyuma.

Nuko nahawe urubungo rusa n'inkoni; marayika arahagarara, aravuga ati: Haguruka, upime urusengero rw'Imana, n'igicaniro, n'abaruramiramo. Ariko urugo rwo hanze y'urusengero urusige, kandi nturupime; kuko rwahawe abanyamahanga: kandi bazakandagira umugi wera amezi mirongo ine n'abiri. Ibyahishuwe 11:1, 2.

Igihe urusengero rwagerwanga nyuma ya 1844, Yohana abwirwa kudashyira mu gipimo Abanyamahanga bashushanyijwe nk'urugo rw'inyuma. Iyi shusho yo mu 1844 yagaragazaga ko Imana yari imaze gutoranya umugeni mushya w'isezerano, kandi icyo gihe habaho itandukaniro hagati y'umugeni wayo n'urugo rw'inyuma. Mushiki wacu White abivugaga mu buryo busobanutse ko urugo rw'inyuma rugereranya Abanyamahanga kandi ko urusengero rugereranya ubwoko

bwatoranyijwe bw’Imana; nimusome gusa igice kivuga ngo, The Outer Court, mu gitabo cyitwa Desire of Ages.

Yohana arimo kwerekana Abamillerite, bari bamaze kuba ubwoko bwatoranyijwe bw’Imana mu 1844. Hashyizweho itandukaniro hagati y’Abamillerite, bari bakimara guhura n’ubutumwa buryoshye kandi busharira, n’igisigaye cy’abiyita ab’isi ya Gikristo, cyerekanwa nk’Abanyamahanga.

Urufatiro rwashyizweho kuva mu 1840 kugeza ku gucika intege kwa mbere, kandi urusengero rwuzuye mu gihe cy’itangazwa ry’Ijwi ryo mu Gicuku. Hanyuma haza ugucika intege gukomeye, maze Yohana abwirwa guhaguruka agapima, ariko agasiga abanyamahanga. Yohana arerekana itangizwa ry’urubanza, kandi ni yo mpamvu guhumekerwa n’Imana gukoresha gupima kwa Yohana muri iyo mirongo nk’ikimenyetso cy’urubanza rw’iperereza. Ibyo tumaze kuvuga kuri Yohana nk’ikimenyetso cyo gupima bihuje n’imyumvire isanzwe y’Abadiventisiti, ariko muri uyu murimo, habayeho ihinduka rikomeye mu gusobanukirwa icyo kimenyetso.

Duhuye n’imyumvire y’Abamillerite, twaje kubona ko mu mateka y’Abamillerite nk’uko ahagarariwe na Yohana mu gice cya cumi, harimo no guhanura kw’umuryango ugereranye wari kuzahinduka ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Twamenye ko, uramutse ufashe ibipimo by’amateka y’Abamillerite, maze ugakuramo igihe cy’Abanyamahanga, wabasha kubona urusengero nyir’izina Yohana yapimaga.

Twaje kubona ubuhanuzi bumwe bw’igihe bw’imyaka 2520 burangirira mu 1798, n’ubundi bukarangirira mu 1844, bityo bigahishura igihe cy’imyaka mirongo ine n’itandatu Kristo yubakiyemo urusengero rw’Abamillerite. Yohana yerekanye ko urugo rw’urusengero ari Abanyamahanga, kandi hariho “ibihe by’Abanyamahanga” by’ubuhanuzi.

Kandi bazagwa n’ubugi bw’inkota, kandi bazajyanwa ari imbohe mu mahanga yose; kandi i Yerusalemu hazakandagirirwa n’Abanyamahanga, kugeza igihe cy’Abanyamahanga kizasohoreramo. Luka 21:24.

“Ibihe” by’Abanyamahanga biri mu bwinshi, kandi bigereranya ibihe bibiri Isirayeli nyakuri n’Isirayeli y’umwuka byombi byakandagirwagamo. Igihe cya nyuma muri ibyo bihe bibiri byo gukandagirwamo n’ubupagani bukurikirwa n’ubupapa, cyarangiye mu 1798. N’ubwo hari ibyo abantu bashobora kuvuga, “ibihe by’Abanyamahanga” byarangiye mu 1798, hamwe no kuza k’umumarayika wa mbere. Yohana yagombaga gutangira gupima mu 1798, kandi nta na kimwe mbere y’aho. Yashyizwe mu mateka ya 1844, bityo rero gusiga igihe cyarangiye mu 1798, kwari ugusiga urugo rw’inyuma, kandi ubigenje utyo ugaragaza imyaka mirongo ine n’itandatu urusengero rw’Aba-Millerite rwubatswemo n’Intumwa y’Isezzerano. Ukuri kwinshi guhuriye kuri ibi bukomoka kuri iri koreshwa, ariko ndimo kubikoresha gusa nk’urugero rw’umucyo utandukanye n’uko abapayiniya basobanukiwe, nyamara ni umucyo utavuguruzwa ukuri kwa mbere, ahubwo utakiri gushyira mu bikorwa ibihe.

Ukuri kwihariye kwa mbere ya 9/11 kwari kwaramaze kumenyekana, ariko nyuma ya 9/11 ni bwo kwashinze imizi cyane koko. Ukuri ko Yohana apima urusengero ntigushobora gutandukanywa

n'inkuba ndwi, kuko ari mu gice kimwe rwose. Hari ukuri ku byerekeye ishyirwa mu bikorwa ry'inkuba ndwi kwari kwarafunzwe ikimenyetso kugeza igihe "ibitangaza" byo muri Daniyeli igice cya cumi na kabiri bisohozwa. Ishyirwa mu bikorwa ry'"inkuba ndwi" ryahishuwe nyuma ya Nyakanga 2023 rihura neza rwose n'imirongo itatu yo muri Daniyeli 12, cyangwa se navuga ko riyuzuzwa mu buryo bwimbitse.

Mushiki White akoresha ijambo complement, si ijambo compliment, kugira ngo asobanure isano iri hagati y'ibitabo bya Danieli n'Iyahishuwe. Complement, risobanura "kugeza ku butungane," ni cyo ibyo bitabo byombi by'ubuhanuzi bikorera kimwe ikindi. Inkuba ndwi, igihe zifunguwe muri Danieli igice cya cumi na kabiri nyuma ya Nyakanga 2023, zigeza ku butungane ubutumwa burimo. Igifungura izo nkuba ndwi ni ihame rya alufa na omega rifatanijwe n'imiterere y'ukuri.

"Ibihe" by'Abanyamahanga byasohojwe mu 1798, kandi bihagarariye ibihe bibiri by'imyaka 1260, aho ubupagani hanyuma ubupapa byakandagiraga ahera n'ingabo. Mu gihe cyo gupima urusengero, tugomba gusiga urugo rw'inyuma, kandi urwo rugo rw'inyuma rugera ku 1798, ariko nyuma ya 1844, igihe ntikikiriho. Uyu muni, imyaka 1260 ihagarariye gusa igihe kigaragaza itandukaniro riri hagati y'urusengero n'urugo rw'inyuma. Ni yo mpamvu, uherye ku wa 18 Nyakanga 2020 kugeza muri Nyakanga 2023, uko gukandagira hasi kwasojwe. Gupima urusengero uyu muni, bifatanyije n'inkuba ndwi zihagarariye isobanurwa ry'urutonde rw'ibyabaye byabayeho muni y'ubutumwa bw'umumarayika wa mbere n'uwa kabiri, ni umurimo Yohana yashinze. "Umurimo wacu ukomeye" ni "uguhuza" ubutumwa bw'abamarayika batatu, bityo tukagaragaza umurimo w'ubuhanuzi utigeze ukorwa mu mateka y'isezerano yabanje, kandi ni gake cyane ukorwa no muri iki gihe. Iyo dusize urugo rw'inyuma ruhagarariye ibihe by'Abanyamahanga, tuba dusize imyaka 1260 y'itotezwa rya gipapa ryarangiye mu gihe cy'iherezo mu 1798.

Urusengero rwubatswe mu gihe cy'imyaka mirongo ine n'itandatu mu mateka y'Abamillerite rugaragaza urusengero rwubakwa uherye muri Nyakanga 2023 kugeza mbere gato y'itegeko ryo ku Cyumweru. Ayo mateka ni cyo gihe cy'inkuba ndwi, "ibyabaye bizaza," ari byo "bizahishurwa mu rukurikirane rwabyo," si uko bishobora kuzahishurwa, ahubwo ko byanze bikunze bizahishurwa.

Iyo dushyize hamwe amateka y'umumarayika wa mbere n'ay'umumarayika wa kabiri, tubona ko ayo mateka atangirana no gucika intege kwa alufa kandi akarangirana no gucika intege kwa omega. Iyo duhujwe ibimenyetso by'ubuhanuzi biri mu mateka y'umumarayika wa mbere kuva mu 1840 kugeza ku wa 19 Mata 1844 n'ibimenyetso by'umumarayika wa kabiri wageze muri icyo gihe agakomereza kugeza ku kuza kw'uwa gatatu ku wa 22 Ukwakira 1844, tubona ibihe bibiri byombi bitangirana kandi bikarangirana no kuza kw'umumarayika. Amateka ava ku wa mbere ajya ku wa kabiri agaragaza amateka ava ku wa kabiri ajya ku wa gatatu.

Ubuhamya bw'ubuhanuzi bugaragaza ko iyi mvugururire ari iy'ukuri buboneka muri alufa na omega by'iyi mvugururire. Imirongo ibiri ibangikanye ishyizwe hamwe, kandi intangiriro n'iherezo bya yombi bigaragaza ukuza kw'umumarayika. Hanyuma, iyo ihujwe, umurongo ku murongo, ikabumbirwa hamwe ikaba umurongo umwe, intangiriro iranga ugutunguha kwa mbere,

naho iherezo rikagaragaza ugutenguha gukomeye. Ikindi gihamya kiboneka mu mahame ya alufa na omega agaragaza ko iherezo riruta intangiriro. Ugutenguha kwa alufa kurangirana n'ugutenguha gukomeye kwa omega kugaragaza ikigize gito n'ikigize kinini cya alufa na omega.

Iyo dutangiriye ku wa 19 Mata 1844, (ukugera kwa marayika wa kabiri kuganisha ku kugera kwa marayika wa gatatu ku wa 22 Ukwakira 1844); kandi tukongera tugatangirira umurongo wa kabiri ku wa 11 Kanama 1840, urangirira ku wa 19 Mata 1844, dusanga ugucika intege kwo ku wa 19 Mata 1844 ari ko alpha na omega by'umurongo w'ubuhanuzi ukomoka ku guhuza umurongo w'ubuhanuzi wa marayika wa mbere n'uwa kabiri.

Ku iherezo ry'icyo gihe, ufite marayika wa gatatu ugera hamwe na marayika wa kabiri, bityo bikagereranya 9/11, n'amajwi abiri ya marayika ukomeye wo mu Byahishuwe igice cya cumi n'umunani. Ayo majwi yombi ni ubutumwa bwa marayika wa kabiri n'ubwa marayika wa gatatu, kandi abo bamarayika bombi bakozanyijeho ku wa 22 Ukwakira 1844, kandi bongera guhura igihe ayo mateka yombi ahurijwe hamwe umurongo ku murongo. Ayo mateka ahurijwe hamwe muri ubwo buryo agaragaza amateka ava ku gutenguhwa kwa mbere akagera ku gutenguhwa gukomeye, kandi ikimenyetso cy'inzira cyo hagati muri ayo mateka mu gihe cy'Abamillerite cyari inama yo mu nkambi ya Exeter aho amatsinda abiri y'abaramya yagaragajwe, ahagarariye ubwigomeke bw'inkumi z'ibipfu mu mugani, kandi kigaragaza ko ikimenyetso cy'inzira cyo hagati ari ubwigomeke.

Imirabyo irindwi igereranya amateka y'ubutumwa bw'umumalayika wa mbere n'ubw'umumalayika wa kabiri bihujwe, umurongo ku wundi murongo; bityo bigaragaza amateka ava ku gucika intege kwa mbere kugeza ku gucika intege gukomeye mu mateka y'abihumbi ijana na mirongo ine na bine. Gusobanukirwa icyo ayo mateka ahanura bihura mu buryo nyabwo n'ubutumwa bugereranywa muri Daniyeli cumi na kabiri nk'ubwari bwarabitswe ikimenyetso kugeza mu gihe cy'imperuka.

Tuzakomeza iki cyigisho mu nyandiko ikurikira, ariko ndasiga igice cy'iyerekwa rya nyuma rya Danieli kivuga gusa ku mwerekano wa Danieli werekeye ubwoko bw'Imana mu minsi y'imperuka. Zirikana, mu rwego rw'itegeko ryo kubanza kuvugwa, ko mu murongo wa mbere Danieli ari mu rwego rw'abasobanukiwe iyerekwa. Ikintu cya mbere kivugwa muri iryo yerekwa ni ishusho ya Danieli nk'umunyabwenge usobanukiwe, kandi imirongo icyenda ya nyuma yose ivuga ku banyabwenge basobanukiwe ku munsu wa makumyabiri na kabiri.

Mu mwaka wa gatatu wa Kuro umwami w'u Buperesi, Daniyeli, wari wariswe Beluteshazari, yahishuriwe ikintu; kandi icyo kintu cyari ukuri, ariko igihe cyagenwe cyari kirekire. Abyumva neza, kandi asobanukirwa n'iyerekwa.

Muri iyo minsi jyewe Daniyeli nari maze ibyumweru bitatu byuzuye. Sinariye ibyokurya biryoshye, kandi inyama cyangwa vino ntibyigeze byinjira mu kanwa kanjye, habe no kwisiga amavuta sinabikoze na mba, kugeza aho ibyumweru bitatu byuzuye birangiriye. Ku munsu wa makumyabiri n'uwa kane w'ukwezi kwa mbere, nkiri ku nkengero z'uruzi runini rwitwa Hidekeli, nuko nzamura amaso yanjye, ndareba, maze dore

umugabo umwe wari wambaye imyenda y'igitare yitwa linu, kandi mu rukenyerero yari akenyeshejwe izahabu nziza y'i Uphazi; umubiri we na wo wari umeze nk'ibuye rya berili, mu maso he hasa n'ukubakirana kw'umurabyo, amaso ye ameze nk'amatabaza y'umuriro, amaboko ye n'ibirenge bye bisa mu ibara n'umuringa usenye neza, kandi ijwi ry'amagambo ye rimeze nk'ijwi ry'imbaga y'abantu.

Nuko Daniyeli jyeniyine wabonye iryo yerekwa; kuko abagabo bari kumwe nanjye batabonye iryo yerekwa; ariko bagwirwa no guhinda umushyitsi gukomeye, bituma bahunga kugira ngo bihishwe. Ni cyo cyatumye nsigara jyeniyine, mbona iri yerekwa rikomeye, kandi imbaraga zose zanshiramo; kuko ubwiza bwanjye bwahindukiyemo kononekara, kandi nta mbaraga nasigaranye.

Ariko numva ijwi ry'amagambo ye; kandi ubwo numvaga ijwi ry'amagambo ye, nuko ngwa mu bitotsi byinshi nubitse umutwe hasi, mu maso hanjye hareba ku butaka. Nuko dore, ikiganza kirankoraho, kinshyira ku mavi no ku biganza byanjye. Maze arambwira ati,

Yewe Daniyeli, mugabo ukundwa cyane, menya amagambo nkubwira, uhagarare wemye: kuko ari iwawe nonaha natumwe.

Nuko amaze kumbwira iryo jambo, mpagarara ntigita. Hanyuma arambwira ati,

Ntutinye, Daniyeli; kuko uherye ku muni wa mbere washyize umutima wawe ku gusobanukirwa no kwicisha bugufi imbere y'Imana yawe, amagambo yawe yarumviswe, kandi nazanywe n'amagambo yawe. Ariko umutware w'ubwami bw'u Buperesi yandwanyije iminsi makumyabiri n'umwe; ariko dore, Mikayeli, umwe mu batware bakuru, araza arantabara; nanjye nsigara aho hamwe n'abami b'u Buperesi.

Noneho naje kukumenyeshya ibizaba ku bwoko bwawe mu minsi y'imperuka, kuko iyerekwa rikireba iminsi myinshi.

Nuko amaze kumbwiye ayo magambo, mpita nubika umutwe ndeba hasi, ndaceceka. Maze dore haje usa n'ishusho y'abana b'abantu ankora ku minwa; ni bwo mpembura akanwa kanjye, ndavuga, mbwira uwari uhagaze imbere yanjye,

Databuja wanjye, kubera ibyo neretswe agahinda kanjye kansubiriyeho, kandi nta mbaraga nkiri na zo. Mbese umugaragu wa databuja nk'uyu yabasha ate kuvugana na databuja nk'uyu?

kuko ku bwanjye, uwo mwanya imbaraga zansizemo rwose, ndetse n'umwuka ntiwari ukinsigayemo. Nuko haza kongera undi umeze nk'ufite ishusho y'umuntu arankoraho, arankomeza, Aravuga ati,

Yewe muntu ukundwa cyane, ntutinye: amahoro abe kuri wowe, komera, koko, komera. Nuko amaze kumbwira, ndakomera, ndavuga nti: Databuja navuge; kuko unkomeje. ...

Ariko wowe, Daniyeli, uhine ayo magambo, ushire ikimenyetso kuri iki gitabo, ugeze ku gihe cy'imperuka: benshi bazajya hirya no hino, kandi ubumenyi buziyongera.

Nuko Daniyeli ndareba, mbona hahagaze abandi babiri, umwe ku nkombe imwe y'uruzi, undi ku yindi nkombe y'uruzi. Maze umwe abaza wa muntu wari yambaye imyenda y'igitare, wari

hejuru y'amazi y'uruzi, ati: "Ibi bitangaza bizageza ryari ku iherezo?"

Nuko numva uwo mugabo wari wambaye imyenda y'igitare cyiza, wari hejuru y'amazi y'umugezi, ubwo yazamuraga ukuboko kwe kw'iburyo n'ukw'ibumoso abyerekeza mu ijuru, arahira Uhoraho uhoraho iteka ryose ko ibyo bizamara igihe kimwe, n'ibihe bibiri, n'igice cy'igihe; kandi ubwo azaba amaze gutatanya imbaraga z'ubwoko bwera, ibyo byose bizaba birangiye.

Nuko numvise, ariko sinabisobanukirwa; ni ko kuvuga nti: Mwami wanjye, iherezo ry'ibi bintu rizaba irihe?

Nuko aramubwira ati: Genda, Daniyeli; kuko aya magambo afunzwe kandi ashyizweho ikimenyetso kugeza mu gihe cy'imperuka. Benshi bazezwa, babe abazungu, kandi bageragezwe; ariko abanyabyaha bazakomeza gukora ibyaha; kandi nta n'umwe mu banyabyaha uzasobanukirwa; ariko abanyabwenge bo bazasobanukirwa.

Kandi uhereye igihe igitambo cya buri munsu kizavanwaho, maze hagashyirwaho ikizira giteza umusaka, hazaba iminsi igihumbi na magana abiri na mirongo cyenda.

Hahirwa uwutegereza, akagera ku minsi igihumbi na magana atatu na mirongo itatu n'itanu.

Ariko wowe jya mu nzira yawe kugeza ku iherezo; kuko uzaruhuka, kandi uzakagarara mu mugabane wawe ku mperuka y'iminsi. Daniyeli 10:1–18; 12:4–13.